

Jan-edanak

Brillat-Savarin'en jaiotzaren 200'garren urteurrena betetzen zala-ta, joan dan Agorrilla'n, Frantzia'ko «Académie Granet» deritzan elkartekoak bi edo iru eguneko jaialdi bat egin zuten Belley'en, maisuaren jaioterrian.

Jakifia, bazkari bat edo beste ere, ta ez nolanaikoak, egin zituzten, bai Belley'en bertan eta baita Artemare'n ere.

Omen au dala-ta, egoki izango dala derizkiogu «Physiologie du Gôût-en egillearen itz ezagun batzuek gogoratzea. Auetxek: «Betekada ta ordikeri zaleak ez dakite ez jaten eta ez edaten».

* * *

Le Roy, «Office International»-eko buru-nagusiak dionez, alemanak alkohol gabeko ardo bat sortu omen dute. Gañontzean, usaia ta gorputza ardo jator eta egiazkoarenak ber-berak omen ditu.

Mahomatarren errietan ardo berri oni arrera ona egingo ote dioten, susmurra dago.

Euskalerrria'n baño obeagoa, ziur asko...

* * *

Irakurle batek idazten digu, ea ikusi genuen oraindik denbora asko ez dala Donostia'ko egunkarietan agertu zan dei au: «Se desea cocinera *cordon bleu*, sueldo espléndido, con gratificaciones voluntarias...» Ta galde egiten digu, *cordon bleu* itz oriek zer «arrano» esan nai duten...

Bai, guk ere irakurri genuen, mugonean, dei ori. Are geiago: badakigu gañera nork argitarazi zuan ere.

Dana dala, jakindurian beera-antzean ote goazen, iduritzen zaigu. Orain urte mordoska bat, Frantzia'n ezezik emen ere *cordon bleu* eta orrelako itzen zentzun eta esan-gurak, edonork ezagutzen baizitun.

1892'garren urtean, Angel Muro'k, «Diccionario General de Cocina»-n zion, antzifian, Frantzia'ko Sukaldari-Elkarteak, emakume goi mallako sukaldariei, gerruntzeak doalez sedazko kordoi urdin batez apaintzen zizkiela, ta orrelako berezitasunez nabarmendutako emakumei, *cordons bleus* deitzen ziela.

Gaur dan egunean, jan-edanei dagozkien edozein gaietan nabarmentzen diran bai emakume bai gizon eta bai gauza guziei, *cordon bleu* deitzen diote prantsesak.

Adibidez, jakifia da, Martell Etxe'ko Cognac mota onenetako bat, Cordon Bleu izenez ezagutzen dala.

Lengo mendean Frantzia'n gutxienez amar bider argitaratu zan «Mademoiselle Marguerite»-ren liburutxo batek ere, «Le Cordon Bleu. Nouvelle Cuisinière Bourgeoise», zeritzan.

* * *

Gayelor Hauser'ek egun batzuek Madrid'en igaro ditu. Ta esan du, bear baño askozaz geiago jaten degula emen. Indar geiegiko gauzak, gañera. Ta, noski, Ipar-Amerika'n, jan-kontuetan gu baño aurrerratuagoak daudela.

Hauser au, jan-gaiaz ots aundiko liburuak idatzitako Ipar-amerikano sendagille bat degu.

* * *

Txosperriko... berria. Oraindik orain, Brasill'en, Uxano deritzan *fakir* batek eun da amar egunetan mokorurik jan gabe iraun omen du.

Ifiolaz ere, jan-gai auetan, Ipar-Amerika'n baño Ego-aldekoa'n oraindik aurrerratuagoak dauzkagu...

* * *

Gaztelako esaera zar batek dio: «Ez dezula tabakorik erretzen, ez eta ere ardorik edaten? Ea deabruak beste bide oke-ragoetatik eramaten zaitun...»

* * *

«Sagardo ona erramurik gabe saltzen da». (Ernio inguruko errietako esaera).

A. A.